

บทที่ ๑

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวความคิดเรื่องกรรม นับว่าเป็นเรื่องใหญ่ และสำคัญที่สุดเรื่องหนึ่งในพระพุทธศาสนา เพราะวิถีชีวิตของคนทุกคนนับตั้งแต่เกิดจนตาย ทุกชีวิตจะดำเนินไปในทางดีหรือทางชั่ว ก็ขึ้นอยู่กับกรรม หรือการกระทำที่ตนทำไว้ทั้งสิ้น ดังพระพุทธทวจะว่า “กมฺมุนา วตฺตติ โลกํ สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม” (พระไตรปิฎก เล่มที่ 25 : 2530 : 342) นั่นคือ ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากกรรมเก่าที่ได้เคยกระทำไว้ในอดีตในชาติเดียวกัน หรือในอดีตชาติ อีกส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากกรรมใหม่ที่สร้างขึ้นเอง ทางกายกรรม วาจากรรม และมโนกรรม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีพุทธดำรัสสอนผู้คนทั้งหลายในโลก ให้รู้ถึงกฎแห่งความจริงที่ว่า วิถีชีวิตของสรรพสัตว์ตกอยู่ภายใต้กรรมลิขิต ไม่ใช่พรหมลิขิต ตามการบัญญัติของศาสนาพราหมณ์ โดยถือว่าพรหมเป็นผู้ประทานกำเนิดแก่สรรพสัตว์ ซึ่งชีวิตทุกชีวิตต้องดำเนินตามพรหมลิขิต คือเส้นทางที่พรหมจารึกไว้และกำหนดคคติของสัตว์ให้ดีเลวแตกต่างกัน แต่ทางพระพุทธศาสนาถือว่า กรรมเป็นสัจธรรมที่ทุก ๆ ชีวิตมีอิสระเสรีในการกระทำต่าง ๆ ตามเจตนาธรรมณ์ของตนเอง เพื่อสร้างสรรค์ชีวิตของตนเองหรืออาจทำลายชีวิตของตนเองโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนานั้นได้ทำให้เห็นว่าการกระทำต่าง ๆ ที่เป็นเหตุ ทำให้มีผลเกิดขึ้นจริง จึงเรียกว่า เป็น กรรมวาท และพระพุทธองค์ได้ชื่อว่าเป็นกรรมวาที คือผู้กล่าวกรรม

พระพุทธศาสนายังสอนเรื่องศรัทธาย่อยลงไปอีก ถือเป็นความเชื่อพื้นฐานของชาวพุทธ นั่นคือ ศรัทธา 4 ประการ ได้แก่

1. เชื่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า (ตถาคตโพธิสัทธา)
2. เชื่อกฎแห่งกรรม (กมฺมสัทธา)
3. เชื่อว่ากรรมที่เราทำมีผลจริง (วิปากสัทธา)
4. เชื่อว่าเรารับผลของกรรมที่เราทำ มิใช่อำนาจของพระเจ้าองค์ใดมาทำให้

วิถีชีวิตของเรา เจริญขึ้นหรือเสื่อมลง เรารับผิดชอบการกระทำของเรา (กมฺมสุสกตาสัทธา)

ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน เรามีความเชื่อพื้นฐานอันนี้ แต่ความเชื่อดังกล่าวไม่ใช่ความเชื่อที่มงายมืดบอด พระพุทธองค์ทรงอธิบายให้เหตุผลแก่ศาสนิกชนของพระองค์เสมอ แม้แต่ในเรื่องของกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด (พระเมธีชรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต) 2539 : 4)

ทฤษฎีเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาจึงเป็นเรื่องของเหตุและผล ซึ่งมีความสำคัญมากเพราะสามารถอธิบายถึงความ เป็นไปในชีวิตของมนุษย์ ทั้งในด้านความเจริญ และความเสื่อม ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการศึกษารื่องกรรมเป็นความจำเป็นอันดับแรกของการศึกษาธรรมะในพระพุทธศาสนาที่พุทธศาสนิกชนทุกคนไม่ควรมองข้าม เพราะถ้าชาวพุทธไม่เข้าใจเรื่องกรรมและการให้ผลอย่างถูกต้องแล้ว ก็อาจทำให้เกิดความสับสนและไม่เข้าใจชีวิตซึ่งอาจก่อให้เกิดความทุกข์ได้ การเข้าใจเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมทำให้มนุษย์สามารถมองเห็นความจริงตรงตามความเป็นจริงได้ เหตุทั้งนี้เพราะการให้ผลของกรรมมีความซับซ้อนมาก ซึ่งปุถุชนหรือคนธรรมดาไม่อาจที่จะเห็นหรือเข้าใจได้ตลอดสาย เนื่องจากบางช่วงของการให้ผลของกรรม อาจข้ามภพข้ามชาติหลาย ๆ ชาติ เรื่องของกรรมวิบากหรือกฎแห่งกรรม จึงเป็นพุทธวิสัย และเป็นเรื่องที่บุคคลไม่ควรคิดเพราะไร้ประโยชน์ ดังปรากฏในอจินตีสสูตร อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต เรื่องอจินไตย 4 ว่า

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย อจินไตย 4 ประการนี้ อันบุคคลไม่ควรคิด เมื่อบุคคลคิดพึงเป็นผู้มีส่วนแห่งความบ้า เตือดร้อน อจินไตย 4 ประการเป็นไฉน ดูกรภิกษุทั้งหลาย พุทธวิสัยของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย 1 ฌานวิสัยของผู้ได้ฌาน 1 วิบากแห่งกรรม 1 ความคิดเรื่องโลก 1 ดูกรภิกษุทั้งหลาย อจินไตย 4 ประการนี้แลไม่ควรคิด เมื่อบุคคลคิด พึงเป็นผู้มีส่วนแห่งความบ้า เตือดร้อน” (พระไตรปิฎก เล่มที่ 21 : 2530 : 106 อ้างถึงใน สุจิตรา อ่อนต้อม 2542 : 94) คือ พระพุทธเจ้าองค์เดียวเท่านั้นที่สามารถจะรู้ได้ตลอดสายของทุกชีวิต อย่างไรก็ตาม มนุษย์เราก็สามารถรู้และเข้าใจเรื่องกรรมและการให้ผลได้โดยการศึกษาธรรมะในพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง แต่ก็ก็เป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่ผู้คนส่วนใหญ่มิได้ให้ความสนใจในเรื่องนี้เท่าที่ควร สังเกตได้จากการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมปัจจุบันที่มีชีวิตอยู่ไปวัน ๆ วิ่งตามกระแสโลกไปอย่างไม่มีจุดหมายปลายทาง ขาดความสนใจในการศึกษาธรรมะ สนใจแต่วิชาการทางโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เข้าใจกันว่าเป็นการบ่งบอกถึงความเจริญของมนุษย์ ซึ่งมันเป็นเพียงความเจริญทางด้านวัตถุเท่านั้น ส่วนทางด้านจิตใจของมนุษย์นับวันมีแต่จะเสื่อมลง โดยจะเห็นได้จากข่าวคราวตามหน้าหนังสือพิมพ์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้คนทั้งหลายเริ่มมีคุณธรรมจริยธรรมลดน้อยลงไปทุกที ผู้คนขาดความเข้าใจในเรื่องของชีวิตจึงไม่รู้เท่าทันความจริง เมื่อไม่รู้เท่าทันความจริงเกี่ยวกับความเป็นไปของชีวิต ก็ย่อมก่อให้เกิดความทุกข์อย่างไม่รู้ที่สิ้นสุด ดังนั้น หากคนเราหันมาให้ความสนใจและศึกษาธรรมะโดยเฉพาะในเรื่องของกรรมและการให้ผลแล้ว ก็ย่อมเป็นนิมิตหมายที่ดีที่จะทำให้คนใน

สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ในสังคมไทย หากคนทั่วไปมีความเชื่อเรื่องกรรม การให้ผลของกรรม และการเวียนว่ายตายเกิด ปัญหาของการละเมิดศีลธรรมหรือปัญหาจริยธรรมคงจะลดน้อยลงไป เพราะคนจะมีความอายชั่วกลัวบาป แต่หากคนเรายังไม่มีความเชื่อในเรื่องนี้หรือยังมีความสงสัย คนก็อาจจะไม่อยู่ในกรอบแห่งจริยธรรมหรือศีลธรรม ความเชื่อเรื่องนี้สำคัญอย่างไร ในทางพระพุทธศาสนา ความไม่เชื่อเรื่องกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด จัดเป็นมิจฉาทิฎฐิ ประเภทหนึ่ง มิจฉาทิฎฐิ คือความเห็นผิดมี 10 ประการ คือ (พระไตรปิฎก เล่มที่ 25 : 2530 : 301 อ้างถึงใน พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตโต) 2539 : 5-6)

1. นตฺถิ ทินฺนํ เห็นว่าทานที่ถวายไม่มีผล
2. นตฺถิ ยิฎฺฐํ เห็นว่าการบูชาไม่มีผล
3. นตฺถิ หุตํ เห็นว่าการสักการะไม่มีผล
4. นตฺถิ สุกฺกทุกฺกฏานํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก เห็นว่าไม่มีผลแห่งกรรมดีกรรมชั่ว
5. นตฺถิ อยํ โลกํ เห็นว่าไม่มีโลกนี้ หมายถึงว่าโลกที่เราอยู่ปัจจุบันนี้ไม่ได้แตกต่างจากโลกอื่นหรือชาติหน้าอะไรทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นไม่ต้องสมมติว่ามีโลกนี้
6. นตฺถิ ปรโลโก เห็นว่าไม่มีโลกอื่นหรือชาติหน้า นั่นคือเกิดหนเดียวตายหนเดียว
7. นตฺถิ มาตา เห็นว่าแม่ไม่มี หมายถึงพระคุณของแม่ไม่มี
8. นตฺถิ ปิตา เห็นว่าพ่อไม่มี นั่นคือพระคุณของพ่อไม่มี ท่านเลี้ยงเราไปตามหน้าที่เท่านั้น เพราะฉะนั้นไม่จำเป็นต้องกตัญญูรู้คุณ
9. นตฺถิ สตฺตา โอปปาติกา เห็นว่าไม่มีสัตว์ที่จะไปผูกเกิด คือเชื่อว่าตายแล้วสูญ
10. นตฺถิ โลเก สมณพฺราหฺมณา สมฺมาปฏิบัติปฺนฺนา เห็นว่าไม่มีสมณพราหมณ์ ผู้ปฏิบัติจนบรรลุมรรคผลเป็นพระอรหันต์

มิจฉาทิฎฐิทั้ง 10 ข้อ เป็นระบบความเชื่อซึ่งชาวพุทธจะต้องไม่รับเข้ามาในความคิด โดยเฉพาะข้อสำคัญ คือข้อ 4 ที่ว่าไม่มีผลแห่งกรรมดีกรรมชั่ว ข้อนี้สำคัญมาก เพราะถ้าคนเราเชื่อว่าไม่มีผลกรรมดีกรรมชั่วแล้ว ในการดำเนินชีวิต คนเราอาจไม่เกรงกลัวบาปกรรมอะไรทั้งนั้น ซึ่งจะมีผลทำให้สังคมไทยไม่อาจจะอยู่ในความเป็นระเบียบเรียบร้อยดังนั้น ถ้าเรามองในแง่ของนักปฏิบัตินิยม ก็ต้องยอมรับว่าความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมจะช่วยให้สังคมดีขึ้น

จากปัญหาและเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจในการที่จะศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์เรื่อง กรรม ๑๒ และการให้ผล เพื่อจะชี้ให้เห็นถึงการให้ผลของกรรมตามเหตุที่ได้กระทำไว้จากเรื่องราวในอดีตซึ่งมีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก ในส่วนที่เรียกว่าอรรถกถาหรือพระธรรมบท ซึ่งได้มีการแยกส่วนออกมาจากพระไตรปิฎกโดยการแปลออกมาอีกทอดหนึ่ง

เป็นส่วนที่เรียกว่า พระธัมมปทัฏฐกถาแปล เพื่อช่วยต่อการทำความเข้าใจ อันที่จริงคำสอน เรื่องกรรม ๑๒ นี้ มิใช่พระพุทธรูปโดยตรง แต่พระอรหันตศาสดาท่านได้ขยายความจาก พุทธพจน์อีกต่อหนึ่ง ทำให้เข้าใจง่ายและชัดเจนขึ้น หากคนเราเข้าใจหลักแห่งกรรม ๑๒ และการให้ผลดีแล้ว คาดว่าคงจะหมดความสงสัยในเรื่องกรรม และการให้ผลของกรรมอย่าง แน่นนอน เพราะการให้ผลของกรรมไม่มีคำว่า “บังเอิญ” อย่างเด็ดขาด กรรมและการให้ผลจะ ต้องตรงกันเสมอไป กล่าวคือเหตุกับผลจะต้องลงตัวกันเสมอ จะแปรเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ลักษณะของกรรม ๑๒ และการให้ผล ที่มีปรากฏอยู่ในพระ ไตรปิฎก คัมภีร์วิสุทธิมรรค มโนรถปुरुณี และวิเคราะห์จากเรื่องในพระธัมมปทัฏฐกถาแปล
2. เพื่อศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับเหตุและผล ดังปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก คัมภีร์ วิสุทธิมรรค และมโนรถปुरुณี เป็นการยืนยันว่าเรื่องกรรมมีจริง

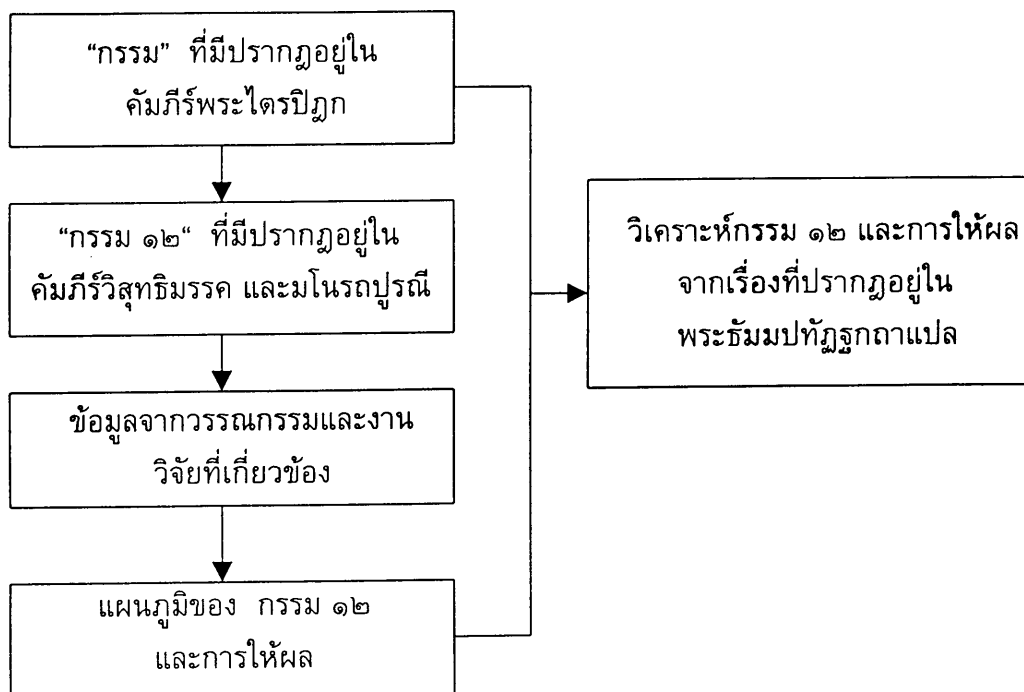
3. ความสำคัญของการวิจัย

1. เป็นการนำเสนอแนวทางการอธิบายให้ผู้ที่ยังสงสัยข้องใจเรื่องกรรม ให้มี ความเข้าใจยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ความเชื่อในเรื่องของกรรมและการให้ผล และปฏิบัติแต่กรรมดี
2. ทำให้บุคคลที่ศึกษา มีศรัทธาและเชื่อในเรื่องของกรรม สามารถปฏิบัติตนและ พัฒนาตนได้ถูกต้องตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า
3. เป็นแนวทางที่จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาค้นคว้าในหลักคำสอนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ต่อไป

4. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิเคราะห์เรื่องกรรม ๑๒ และการให้ผลนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาถึง ความหมายของ “กรรม” โดยยึดพระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธ ศักราช 2530 คัมภีร์วิสุทธิมรรคฉบับแปล มโนรถปुरुณี พระธัมมปทัฏฐกถาแปลเป็นหลัก และอาศัยข้อเขียนซึ่งเป็นงานทางวิชาการที่ท่านผู้รู้ในทางพระพุทธศาสนาได้อธิบายไว้ เช่น หนังสือพุทธธรรม หนังสือหลักธรรมและกฎแห่งกรรม วรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบทความต่าง ๆ โดยมีข้อจำกัดเฉพาะเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทเท่านั้น

5. กรอบแนวคิดของการวิจัย

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) “เรื่องกรรม ๑๒ และการให้ผล” มีขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดย

1. วิเคราะห์เรื่อง “กรรม” ที่มีปรากฏอยู่ในเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) โดยใช้คัมภีร์พระไตรปิฎก ฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช 2530 เล่มที่ 9 - 31 ซึ่งเป็นพระสูตรต้นตปิฎก
2. วิเคราะห์เรื่อง “กรรม ๑๒” ที่มีปรากฏอยู่ในเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่พระอรหันตภิกษุรุ่นหลังได้เขียนไว้ ได้แก่ คัมภีร์วิสุทธิมรรค ฉบับแปล และมโนรถปुरुณี
3. นำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้จากคัมภีร์พระไตรปิฎก คัมภีร์วิสุทธิมรรค และมโนรถปुरुณี มาเปรียบเทียบกันเพื่อให้เห็นที่มาของ “กรรม ๑๒ และการให้ผล”
4. รวบรวมข้อมูลจากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากหนังสือและบทความต่าง ๆ ที่มีผู้เขียนวิเคราะห์วิจัยเกี่ยวกับเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนา เช่น พุทธธรรม เป็นต้น

หอสมุดสถาบันราชภัฏธนบุรี

5. วิเคราะห์เรื่อง “กรรม ๑๒ และการให้ผล” จากเรื่องที่มีปรากฏอยู่ในพระธรรมปิฎกอุทตถกถาแปล (อรรถกถา ธรรมบท) โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แล้วนำเรื่องหรือสรุปย่อเรื่องจากพระธรรมปิฎกอุทตถกถาแปลมาวิเคราะห์ว่าควรสังเคราะห์เข้าในกรรม ๑๒ และการให้ผล หมวดใด ประเภทใด อย่างไร นำมาเรียบเรียง แล้วนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) และเชิงปริมาณ

6. สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คำว่า “กรรม” หมายถึง การกระทำที่ประกอบไปด้วยเจตนา คือ ทำด้วยความตั้งใจหรือจงใจทำ เป็นคำกลาง ๆ ถ้าเป็นการกระทำที่ดี เรียกว่า กรรมดี การกระทำที่ชั่ว เรียกว่า กรรมชั่ว

2. คำว่า “กฎแห่งกรรม” หมายถึง กฎแห่งเหตุและผล ที่จะก่อให้เกิดผลแก่ผู้กระทำ

3. คำว่า “กรรม ๑๒” หมายถึง กรรมที่จำแนกตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการให้ผล พระอรรถกถาจารย์รวบรวมแสดงไว้ 12 อย่างคือ

หมวดที่ 1 ว่าด้วย ปากกาล คือ จำแนกตามเวลาที่ให้ผล ได้แก่

- 1) ทิฏฐธรรมเวทนียกรรม กรรมให้ผลในปัจจุบัน คือในภพนี้
- 2) อุปัชชเวทนียกรรม กรรมให้ผลในภพที่จะไปเกิด คือในภพหน้า
- 3) อปราปรเวทนียกรรม หรืออปราปรियเวทนียกรรม กรรมให้ผลในภพต่อ ๆ ไป
- 4) อโหสิกรรม กรรมเลิกให้ผล

หมวดที่ 2 ว่าโดยกิจ คือ จำแนกการให้ผลตามหน้าที่ ได้แก่

- 5) ชนกกรรม กรรมแต่งให้เกิด หรือกรรมที่เป็นตัวนำไปเกิด
- 6) อุปัตถัมภกกรรม กรรมสนับสนุน คือ เข้าสนับสนุน หรือซ้ำเติมต่อจากชนกกรรม
- 7) อุปปีฬกกรรม กรรมบีบคั้น คือเข้ามาบีบคั้นผลแห่งชนกกรรม และอุปัตถัมภกกรรมนั้นให้แปรเปลี่ยนทุเลาเบาบางลงหรือสิ้นเข้า
- 8) อุปฆาตกรรม กรรมตัดรอน คือกรรมแรงฝ่ายตรงข้ามที่เข้าตัดรอนการให้

ผลของกรรมสองอย่างนั้นให้ขาดหรือหยุดไปที่เดียว

หมวดที่ 3 ว่าโดยปากทานปริยาย คือ จำแนกตามลำดับความแรงในการให้ผล ได้แก่

- 9) ครอบกรรม กรรมหนักให้ผลก่อน
- 10) พหุกรรม หรืออาจินณกรรม กรรมทำมาก หรือกรรมชิน ให้ผลรองลงมา
- 11) อาสันนกรรม กรรมจวนเจียน หรือกรรมใกล้ตาย ถ้าไม่มีข้อ 9) และข้อ 10) ก็จะให้ผลก่อนสองข้อดังกล่าว
- 12) กัตตตทากรรม หรือกัตตตวาปนกรรม กรรมสักว่าทำ คือเจตนาอ่อนหรือมิใช่เจตนาอย่างนั้น ให้ผลต่อเมื่อไม่มีกรรมอื่นให้ผล

4. คำว่า “การให้ผล” หมายถึง การเจริญองกามของผลกรรมทั้งทางกุศลและอกุศล เมื่อเกิดการกระทำ

5. คำว่า “พันกรรม” หมายถึง การอยู่นอกวงจรแห่งกรรมและการให้ผลของกรรม

6. คำว่า “พระพุทธศาสนาเถรวาท” หมายถึง พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทที่คนไทยยอมรับนับถือมาเป็นเวลาช้านาน

7. คำว่า “พุทธศาสนิกชน” หมายถึง กลุ่มบุคคลที่นับถือพระพุทธศาสนา

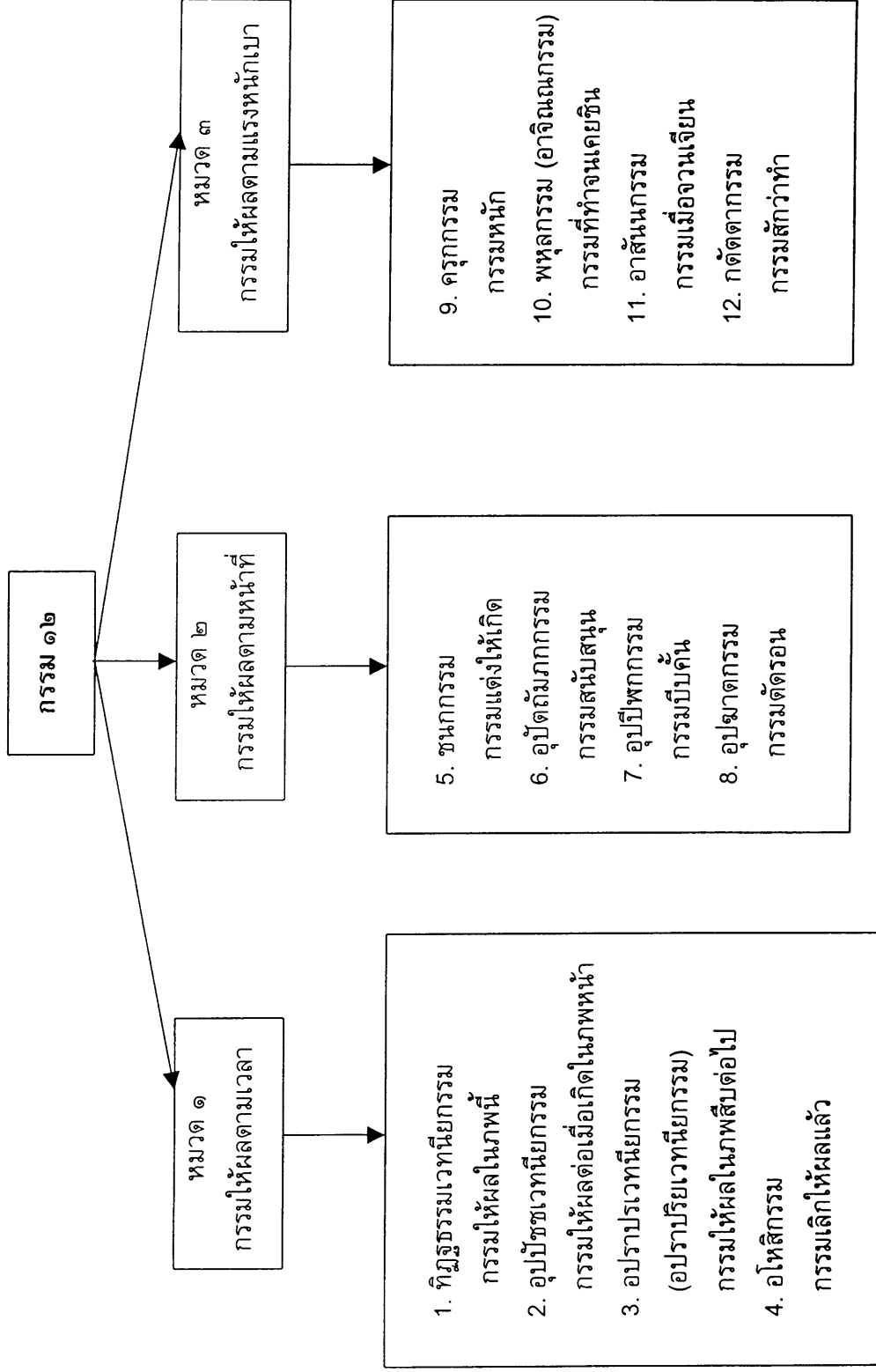
8. คำว่า “กิเลส” หมายถึง สิ่งที่ทำให้ใจเศร้าหมอง หรือความชั่วที่แฝงอยู่ในความรู้สึกนึกคิด ทำให้จิตใจขุ่นมัวไม่บริสุทธิ์

9. คำว่า “วิบาก” หมายถึง ผลแห่งกรรมที่ทำไว้แต่ปางก่อน

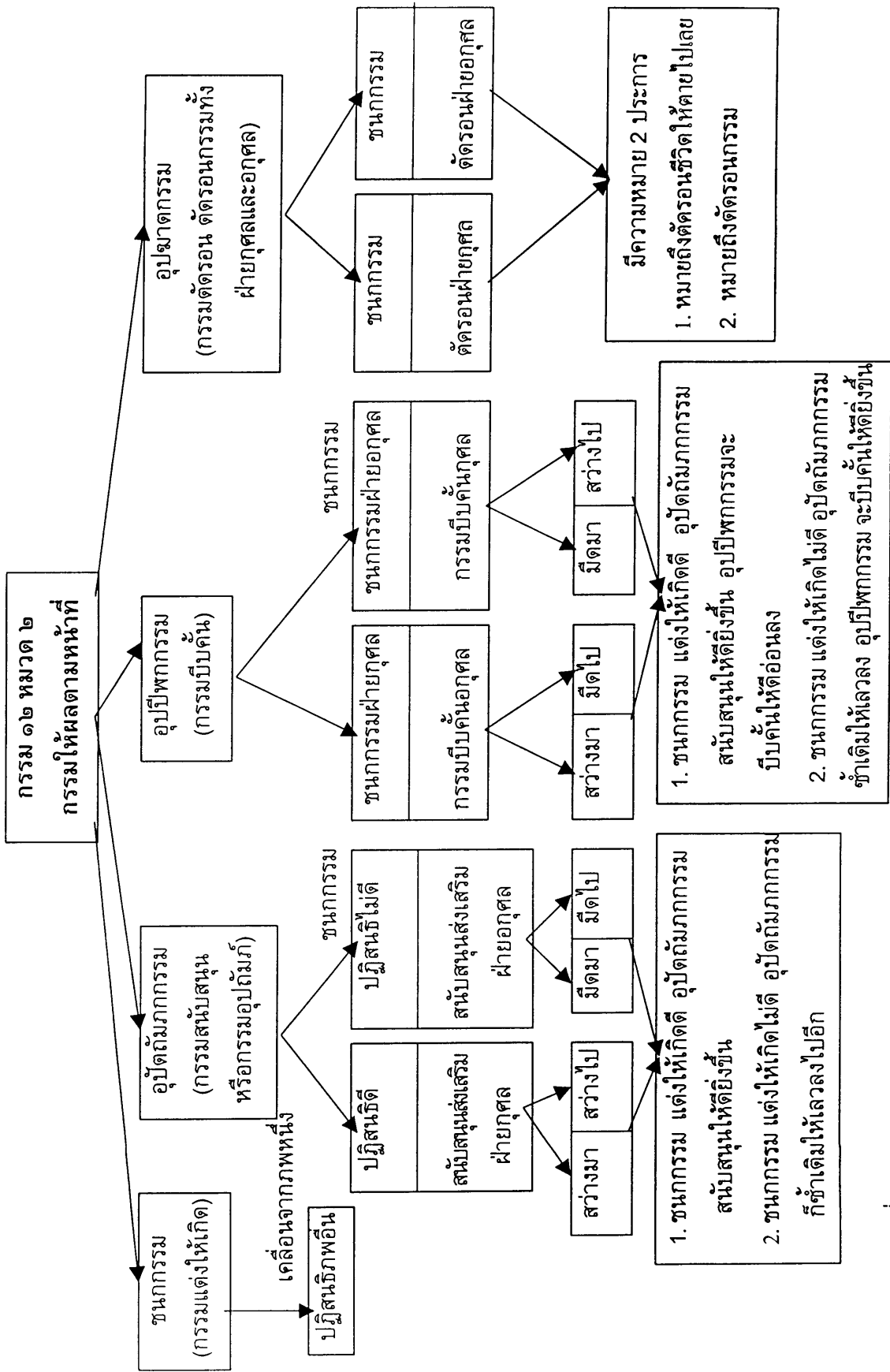
10. คำว่า “วิภวะ” หมายถึง การเวียนว่ายตายเกิดด้วยอำนาจกิเลส กรรมและวิบาก เช่น กิเลสเกิดขึ้นแล้วให้ทำกรรม เมื่อทำกรรมแล้วย่อมได้รับผลของกรรม เมื่อได้รับผลของกรรมแล้ว กิเลสก็เกิดอีกแล้วก็ทำกรรม แล้วเสวยผลกรรมหมุนเวียนต่อไป

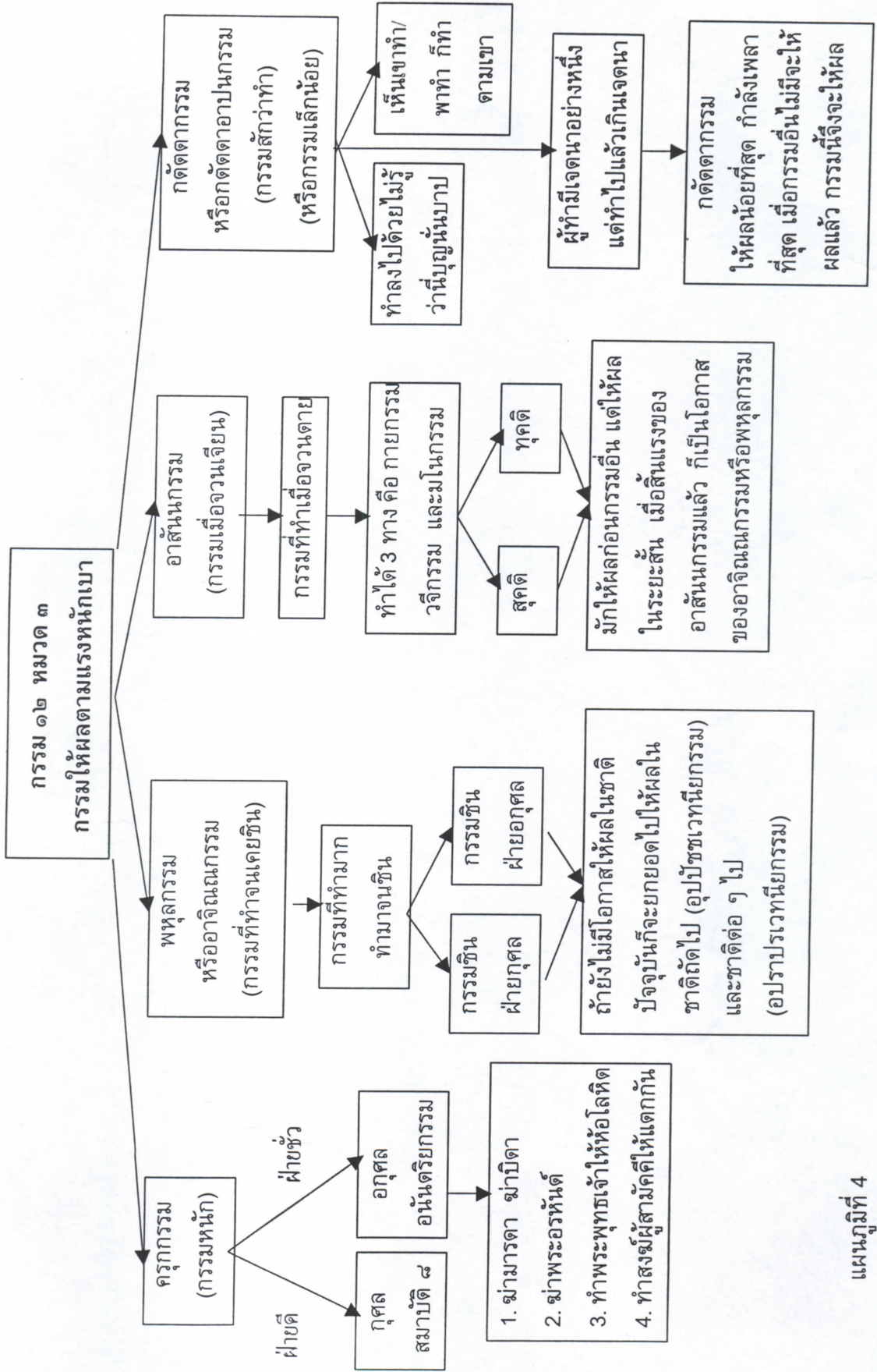
11. คำว่า “ปฏิจจสมุปบาท” หมายถึง สภาพอาศัยปัจจัยเกิดขึ้นหรือ การที่สิ่งทั้งหลายอาศัยกันและกันเกิดขึ้น

แผนภูมิของกรรม ๑๒ และการให้ผล

แผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 4